

KIRÁLDI BÁNYÁSZKODÁS TÖRTÉNETE

KIRÁLD 1969

A KIRÁLDI BÁNYÁSZAT

TÖRTÉNETE

KIRÁLD

1969. IX. 13.

Az emlék albumot a Királdi Bányüzem vezető-
ségének megbízásából összeállította Vozár Ottó
mérnökség vezető.

Közreműködött:	Kriston Béla	üzemvezető
	Virág Lajos	főmérnök
	Fábián Lajos	párttitkár
	Boros Ferenc	Ü.B. titkár
	Stér Mihály	fotós
	a bányüzemi mérnökség	

A felhasznált irodalom: Lehoczky Alfréd:

a Borsodi Szénbányászat
Története I-II.

A KIRÁLDI BÁNYÁSZAT TÖRTÉNETE.

1867.-ben LIPTAY SAMU CENTERI BÁNYÁJÁBAN 4 férfi és 1 gyermek

1038 frt értékben 10381 bécsi mázsa szenet termelt /582 t/

Ekkor a bánya negyedik helyen állt a megyében.

Liptay Samu, a CENTERI KŐSZÉNBÁNYAMŰ tulajdonosa 1868.-ban

statisztikai jelentést küld a Bányakapitányságnak kutató-

sairól. Jelentését a királdi "SAMU-BÁNYÁRÓL" 1869-ben meg-

ismétli, majd ezt látjuk a következő években is. SAMU-BÁ-

NYA a Center és Királd közötti határrészben feküldhetett,

ezért teszik váltakozva a két község valamelyikéhez. Miután

Liptay Samu 1874-ben meghal, a bánya leánya útján Szanyi

Gyula tulajdonába megy át. A bánya nem lehetett jelentős.

1881-ben a Rimamurány jelentést tesz a Bányakapitányságnak,

hogy bányászati bányája szomszédságában "a centeri kőszén-

bányában égés van" és "kéri a tüztelepek megállapítását, az

elzárására intézkedést". 1887-ben a bányához 1 bányamérték

és 1 határköz tartozott /112 269 m²/. A bányában 300, a kül-

szinen ugyancsak 300 méter hosszú vasuton egy szállítógép

működött. A bányában 8 férfimunkás dolgozott, kik 1887-ben

1500 to szenet termeltek.

1869.-ben ALBERT BÁNYÁBAN /Királdon/ kezdett bányászni

Schlosser Albert berzétei /Gömör megye/ vasgyáros is. Az

első szabadkutatási engedélyt 1869-ben kérte, melyet 1870-

ben újabb kérelmek követtek. Később Schlosser szerződést

köt Csiskó Jakabbal, ki a bánya működtetését kézben tar-

totta, 1880-ban 400 q szénre kért eladási engedélyt.

1881-ben 2750 q termelésről tesz jelentést. 1887-ben a

bányához 2 kettős bányamérték /180 466 m²/ tartozott, de

akkor már nem működött.

1873.-ban JÓZSEF TÁRNÁN /Királdon/ bányászkodott Binet József /Sajópüspöki/ is, aki a bányászott szenet a gömöri vasgyáraknak adta el. 1873-ban kér először szabadkutatást, és termelése a királdi előljáróság jelentése szerint már ebben az évben 2000 q-t tett ki. 1874-ben havi 1500 q-ra kért eladási engedélyt.

1876-ban a községi előljáróság szerint Binetnek 3-4000 q szén állt tartalékban. A bányában 1876-ban 5860 q szenet bányásztak. A bányát - melyet általában "JÓZSEF-TÁRNÁNAK" hívták - 1877-től "KIRÁLDI KŐSZÉNBÁNYÁNAK" is nevezték.

Miután 1885-ben Binet József meghalt, a bánya sorsa ismeretlen. Az 1888-as Bányakalauz már nem is róla.

E kisebb vállalkozók között gyakori az összetűzés, s mindent elkövetnek, hogy a másik felet eltiltsák a bányászkodástól.

1886.-ban "MELCZER GÉZA ÉS TÁRSAI CENTER-KIRÁLDI KŐSZÉNBÁNYÁK"

vállalatot hozták létre Center határában. A bánya a második és harmadik telepet művelte, azonban 1890-ben bányatűz következtében beszüntette működését.

A MÁK. ötvenéves jubileuma alkalmából az igazgatóság külön jelentése az ünnepi közgyűlés számára a következőt mondja:

"A társulat bölcsője Borsod megye, őse, illetőleg előde a MELCZER GEZA ÉS TÁRSAI CENTER-KIRÁLDI KŐSZÉNBÁNYÁK VÁLLALAT volt". A társaságot néhány pesti és főleg bécsi tőkés közreműködésével hozták létre 1891. június 9.-én, melynek során a vállalat megvette a Melczer-féle bányát, amiért a kibocsátandó részvényekből 200 000 frt értékben engedett át a volt tulajdonosoknak. A vállalat alapító tagjai ugyan csak 200 000 forintnyi készpénz befizetéssel járultak a bánya megindításához. Így a vállalat 4000 db 100 forintos névértékű részvénnyel rendelkezett.

A vállalat elnökének megnyerték gróf Teleki Géza tekintélyes nagybirtokost, a vezérigazgató és egyben az egész kezdeményezés fő mozgatója Hercz Zsigmond lett.

/Feltételezhető, hogy a királdi ZSIGMOND AKNA róla kapta a nevét./

A bánya igazgatásával Hönsh Edét bízták meg, ki megelőzően a kazai bánya vezetője volt.

A vállalat létrejötte után megkötötte, illetve megújította a Melczer cégnek az egri papneveldével fennálló szerződését, s a papnevelde területén megnyitották a MARGIT-TÁRÓT. Megvették Schlosser Alberttől az ALBERT-BÁNYÁT és a centeri SÁMUEL-BÁNYÁT is, melynek 3 km-nyi lóvonatu vasútját az új helyzetnek megfelelően "célszerűen" áthelyezték.

Ilyen módon az összes királdi és centeri bányák a társaság tulajdonába kerültek. 1892. végén Centeren a SÁMUEL, - Királdon pedig a MARGIT- és Albert TÁRÓK működtek.

Ezzel egyidőben "a m.kir. államvasutak Putnok állomástól ...

Királdig, egészen az ALBERT-TÁRNÁIG, közel 9 km hosszú rendes vágányú ... gőzmozdonyú iparvasutat" építettek.

Már ekkor foglalkoztak a vasútnak MARGIT-TÁRÓIG történő meghosszabbításával. A bányák kiépítésével egyidőben hozzákezdtek a bányatelep létrehozásával is.

Az igazgatósági jelentés szerint a bányák "minden lehető kívánalmaknak megfelelően vannak felszerelve". Miután azonban a rendelkezésre álló tőke a bánya fejlesztésére nem volt elegendő, rövidesen fel kellett emelni az alaptőkét 200 000 forintattal, hogy a már beszerzett vagy megrendelt berendezések költségeinek fedezését, másrészt hogy az üzem jövődöbeli akadálytalan folytatását és további fejlődését biztosíthassák.

A vállalat beváltotta a hozzáfűzött reményeket és az első közgyűlésen /1892. végéig/ 63 093 frt tiszta nyereségről számolhattak be.

A vállalat gyorsan fejlődik. 1893-ban már közel 150 000 tonna szenet termelt. Időközben megszerezték SÁta község határának mintegy 3000 kh-nyi területét, ahol gazdag szénmező ígérkezett. A "távolabbi jövőről is gondoskodni óhajtvá" szerezték meg a Bán völgyében Barca, Bánhorvát és Bánfalva községek határának mintegy 6000 kh-nyi kiaknázási jogát.

E műveletek lebonyolítása céljából az alaptőkét újabb 400 000 forinttal egymillió forintra emelték.

1893.-ban a HUOKVÖLGYI-LEJTŐSAKNÁT a királdi fővölgy jobb oldalán, a vasúti állomással szemben lévő Hurok-völgyben mélyítették. A lejtőszaknát a völgy felső részén DK.felé a II. és III. telepre hajtották. 1893. októberében ugyanis a centeri Sámuel-bányát teljesen kiaknázták, s be-szüntették művelését, felszereléseit a királdi bányákban használták fel.

A HUOKVÖLGYI-LEJTŐSAKNAlemélyítése azonban sok nehézségbe ütközött. A kihajtást a víz és folyóshomok miatt két alkalommal is sikertelenül kísérelték meg, s csak harmadik kísérletre érték el a telepet. A lejtősakna ferde hossza 150 m volt, mintegy 25 %-os düléssel. Az aknát függővasúttal szerelték fel, a szállítás végnélküli kötéllel történt. A lejtősakna és a rakodó között kb. 1 km hosszú Rhlíg-rendszerű kötélpálya működött, melyen 3,3 q raksúlyú csillék közlekedtek. Bár a bányát jól felszerelték, az állandóan betörő víz és folyóshomok sokat zavarta a termelést.

1894.-ben ZSIGMOND-AKNÁT kezdték mélyíteni a fővölgy délről jövő nagy mellékvölgyében. A ZSIGMOND-AKNA 128 m mély függőakna volt, az akna gárd tszf-i magassága 238 m. Az akna olyan területen épült, ahol nem volt széntelep. A telepeket a vetődésen túl DK és ÉNY irányban épített vágatokból érték el. Az aknában a szén szállítására 240 lóerő teljesítményű ikergőzgép szolgált, a víz emelését pedig 100 lóerős Ragnier - rendszerű /percenként 2000 l emelőképeségű/ fekvő vízemelőgéppel végezték. A bánya felszereléséről az igazgatóság a következőket állapította meg: "a mélyaknát a legmodernebb gépekkel rendeztük be, úgy hogy ezen aknából évenként 2 millió métermázsza szenet fogunk szállítani". Az új aknáig a vasutat 1,7 km-re meghosszabították. Bár a víz és folyóshomok a királdi akna folyamatos termelését zavarta, 1895-re a termelés mégis meghaladta a 230 000 tonát. A ZSIGMOND-AKNA még az 1920-as években lett mélyítve a + 5-ös szintre.

Zsomp-rendszere ki lett építve. Ebből a + 5-ös tszf. magasságból pontosan K-i irányban egy fővonal lett kihajtva, a III. tetőn túli széntelepek cca. 100 m-re levetett telep-részként. A fővonal harántolta a III-as vetőt, majd a 980. méterben egy III-as telepi lencsés kifejlődésű szénvetet ért el, amit le is fejtettek, az 1928-29-30-as években. Ebben a cca. 200 m x 300 m-es III. telepi szénmennyiségben igen sok vetővel küzdöttek meg. Ez alatt a fejtések alatt és ebben az időközben a fővonal tovább haladt ugyan K-i irányban 1350 m-ig, 1300 m-ben E-i irányban egy sikló és légfeltörés lett felhajtva 230 m-ig, abban a reményben, hogy a II. telepet megüthetik. A fővonalon jelentkező nagy nyomás a fenntartási költséget azonban annyira megemelte, mely egybeesett a nagy gazdasági válsággal, ami arra készítette a bánya felsőbb vezetőit, hogy feladják a mélyszinti részt. Így a kis területű III-as telepi rész lefejtése után megkezdték a fővonal visszarablását, majd az akna + 5 szint feletti részét a jelenleg is működő 117. szintig vízzel árasztották el.

A ZSIGMOND-AKNA + 117-es szintjéről indított fővonalból előbb az un. Birka-siklóval az I. telepet, ennek megszüntével a fővonal Sánta irányában való hosszabbításából az I-es, majd a D-i fővonal ereszkéiből a II. telepet művelték és művelik még ma is.

A ZSIGMOND-Akna osztályozóját 1920-ban építették fel, az osztályozó terméskő gyámfalak között és közbenső tartópillérekre vasvázasan épült és különösen a nem gondolható vasváz részeket a korrózió annyira kikezdte, hogy 1960-ban le kellett szerelni.

1939.-ben a GÉZA LEJTŐS-AKNA mely a királdi völgy u.n. tökszögi elágazásában a ZSIGMOND-Akna azonos rétegvonalán lett telepítve megkezdte a termelést. Ez a lejtőskna tulajdonképpen a Zsigmond aknától ÉK-re hajtott, és visszahagyott fővonal rész fölötti I. telep kiaknázásáért lett telepítve.

1954.-ben a MOCSOLYÁSI LEJTŐSAKNÁT a GÉZA LEJTŐSAKNA kimerülése előtt mint kiegészítő bányát kellett megnyitni a Királd község és vasútállomás közötti DK-i völgyben. Ez a lejtősakna a HUOKVÖLGYI és a NAGYVÖLGYI BÁNYÁBÓL visszamaradt I. telepet és kevés szerencsével a II. telepet művelte. A bánya 1963.-évben kimerült.

S Z A B A D S Á G - A K N A

A ZSIGMOND AKNA 1945. évben a SZABADSÁG AKNA nevet kapta. A termelés a 45-ös évektől az 55-ös évekig mintegy napi 30 vagonra tehető.

Az 1950-es évek elején került napirendre az üzem rekonstrukciója és fejlesztése. E program napirendre tűzését a 45° dőlésű léglejtős állapota tette mind sürgetőbbé olyanra, hogy egyes munkákat már kisberuházásként meg is kellett kezdeni. Így indult meg 1952. dec. 19.-én a jelenlegi BÉKE /lég/ Akna mélyítése, amely 1953. nov. 11-re lett lemélyítve. Mélysége: 133 m, külszíni rakodója: + 246,8 m, mélyszinti rakodója: + 119,0 m/

A beruházási program a BÉKE AKNA és a SÁTAI LÉGAKNA mélyítését rakodói a D-i fővonal és a légpárhuzamos kihajtását, a sátaí légaknáig az I. telep és innen egy harántereszke kihajtásával a II. feltárását tervezte. A t e r ü l e t s z é n v a g y o n a l e h e t ő v é t e t t e i t t e g y k o r s z e r ű m o d e r n b á n y á s z a t m e g t e r e m t é s é t, ezért a beruházási program az aknákon és a feltáráson kívül a szükséges energiaellátás a földalatt és a külszínen a Béke akna szállító berendezését, 35/ 3 KV-os transzformátorállomását, a bányauzem szellőztetését, az üzem szociális létesítményeit, a fürdő bővítését, a meddőhányó megoldását és az osztályozó korszerűsítését is tervbe vette.

Ezen programba került be a MIR berendezés, a sátaí ventilátor és a nyestevölgyi kötélpálya átfordítása, amellyel a régi életveszélyes és annakidején lebontott osztályozó helyett az üzem megkapta az akkor még használható állapotban lévő Péch Antal tárói osztályozót azzal a távoli megmondalással, hogy később a megvalósuló központi osztályozó megépítéséig biztosítsa az üzem termelvényének osztályozását.

- A kötélpálya átfordítása ill. megépítése a feladással együtt 1959. március 10-e december 31-e között történt meg, az üzembehelyezése 1960. május 10-én volt

1962-ben esedékessé vált a Szabadság aknai szállítógép nagyjavítása. A gép állapota új felújítási tervek készítését már nem érte meg. 1962. nov. 9.-én ezért lépéseket kellett tenni a Szabadság aknai szállítás további sorsának rendezésére vonatkozóan és a jelenlegi berendezés selejtezésére. Döntés született arra, hogy a régi aknatorony és szállítógép felhasználásával az egy csillás kaszát kétcsillás kasokkal kell kicserélni és fel kell újítani a fakeret ácsolattal biztosított aknát, azaz át kell falazni. A hosszú téglalap szelvény miatt az átfalazás vörös téglával elliptikus szelvényben történt 1964. júl. 4.-e és 1965. aug. 12.-e között.

1973.-ban az üzem tervezett termelési kapacitása 1900,00 t/napra, azaz 270.000 t/évre lett módosítva. - E kapacitással az 1963. jan. 1-i 8.817.000 tonna összes földtani, 7.042.000 tonna kitermelhető szénvagyon 26 éves élettartamot biztosított az üzemnek. A Szabadság aknai szállító berendezés cseréjén kívül ekkor került a létesítményjegyzékbe a sáta akna alatt robbanóanyag raktár, elsősegélyhely, a földalatti személyszállítás bevezetéséhez személyszállító kocsik beszerzése, az I. és II. telepi fővonalak villamosítása, a Szabadság aknai üzemtér világítása, külszíni csilleforgalom megoldása és tereprendezése miközben több kisebb jelentőségű létesítményt elhgytunk. Az i g y j ó v á h a g y o t t l é t e s i t m é n y j e g y z é k k e l f e j e z ő d ö t t b e 1968. nov. 28.-án e b e r u h á z á s .

Röviden összefoglalva: megvalósult az üzem korszerű szállító aknája, a diagonálisan telepített ún. sáta légaknája, 35 KV-os távvezetékéről a kétoldalról biztosított energiaellátás, a kiépített D-i fővonallal és az ehhez csatlakozó II. telepi főereszkével feltárást nyert D-i bányamező e fővonalak villamosításával és a beszerzett személyszállító kocsik segítségével dolgozóink munkahelyre történő szállítását megoldottuk. Bővítettük az üzemi rühdőt, kint és a földalatti elsősegélyhelyet létesítettünk. Megoldást nyert az üzem földalatti energiaellátó körhálózata a Béke és Szabadság aknákon keresztül, valamint kül-

szini távvezetékekkel a Sátai légaknáig és ezen át az akna alatt létesített 3 KV-os trafóállomás útján.

A kivitelezés során igen sok probléma merült fel, azonban ezeket sikerült a generáltervező Ózdvidéki Szénbányák Tervező Irodája, az altervező Bányászati Tervező Intézet, a kivitelező vállalatok és a Királdi Aknaüzem, valamint a vállalat társosztályai közreműködésével megoldani.

A SZABADSÁG AKNA megindulásától 1968. december 31.-ig 8.251.740 tonna szenet termelt ki. 1952.-től a rekonstrukció megkezdésétől 1967.dec.31-ig 2.347.479,0 tonna szenet termelt. 1968. jan. 1-én 7.733.000 tonna összes földtani, 7.490.000 tonna műrevaló, 5.089.000 tonna kitermelhető szénvagyonra van az üzemnek, amely a tervezett 900 to/nap kapacitással számolva /270.000 t/év/ 19 évre elegendő. - Az üzem élettartamát még növelni fogja a farkaslyuki üzemtől ide csatolni tervezett terület szénvagyonra.

Jelenleg van folyamatban az 1932. évben felépített favázás osztályozó korszerűsítése. Ennek keretében a favázak kicserélést nyernek és vasvázás téglafal betétes formában kerül kivitelezésre.

Természetesen az összes gépi berendezések megfelelő lecserélése is folyamatban van.

Az osztályozó felujításának befejezésével a szűk keresztmetszetek megoldódnak, ha a szénszükséglet megkívánja a 120 wagos termelést egyenletesen fogja biztosítani.

Ezen kívül ugyanez időszakban épült a Királdi kulturház, valamint a Béke elnevezésű lakótelep. A rekonstrukció megvalósításával elértük, hogy 1968. évben üzemünk átlagban napi 103 wagont termel.

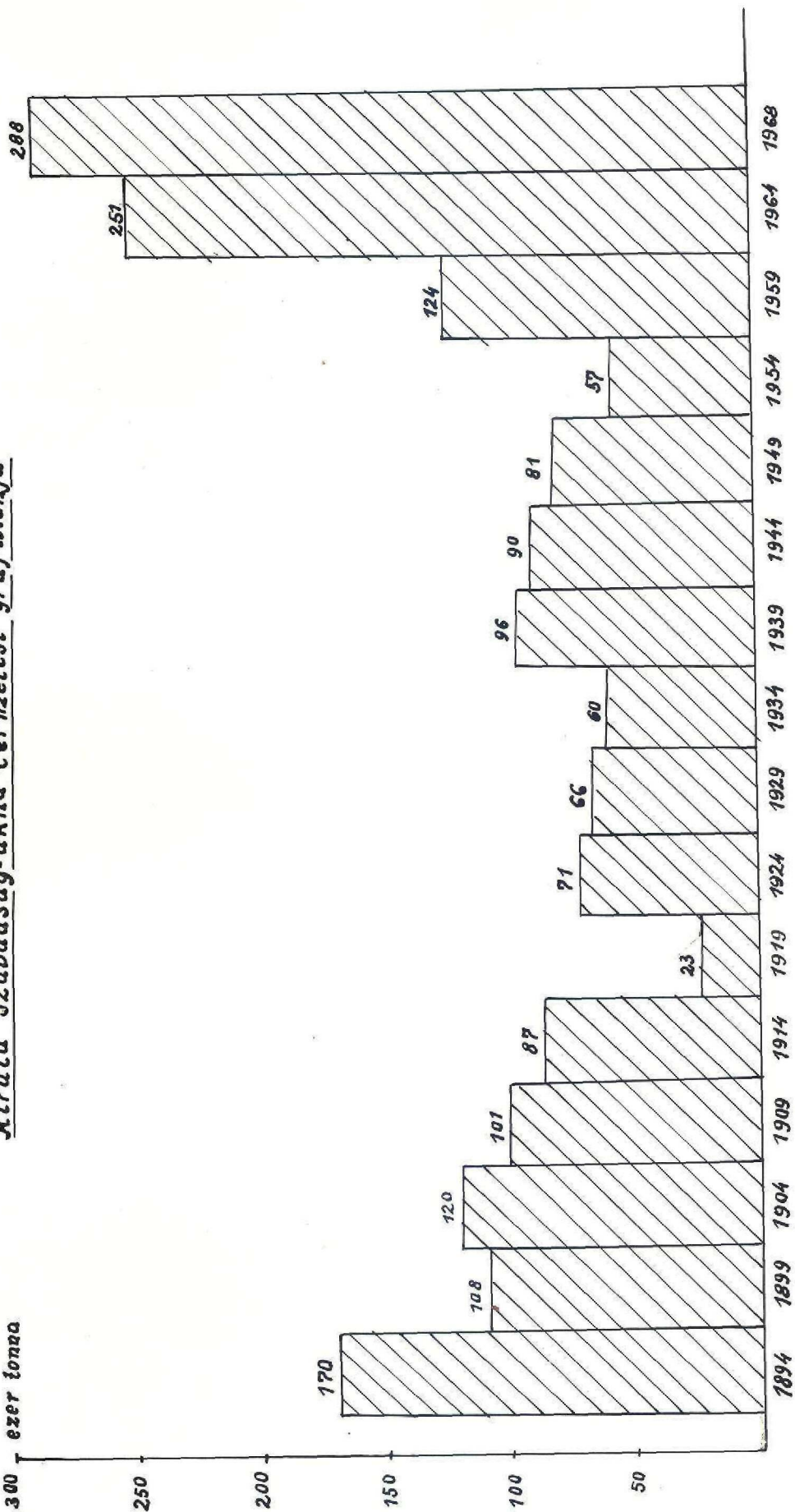
Az összüzemi teljesítmény 1968-ra 1,220 to/műszakra növekedett, melyben szintén nagyrésze van a végrehajtott rekonstrukciónak. A termelés zavartalanságát jelenleg 2 db II. telepi frontfejtés és 4 db I. telepi kamrafejtéssel biztosítjuk. A frontfejtések és kamrafejtések biztosításánál Schwarcz univerziális acéltámok vannak alkalmazásban. A bánya összes nyitott vágatainak hossza 31 km, mely 99 % -ban korszerűen van biztosítva, azaz TH. gyűrűvel és falazattal. A fővonalakon villamos mozdonyszállítás van bevezetve, és a rekonstrukció keretében sz. beszerzett személyszállító kocsik következtében 1966-tól a személyszállítást is bevezettük.

1967. júliusától üzemünk heti 44 órás munkahéttel dolgozik, így elvileg minden második szombat szabad szombat. Gyakorlatban azonban alkalmazkodnunk kell a szénszükséglet igény jellegéhez, így a szabadnapok kiadása ennek függvényében módosul. Dolgozóink egészségének védelme céljából a rekonstrukció keretében kibővített korszerű fürdő áll rendelkezésre, valamint üzemorvosi rendelő és üzemorvos. 1968. évben mintegy 15 millió forintos abszolút hasznót biztosítottunk.

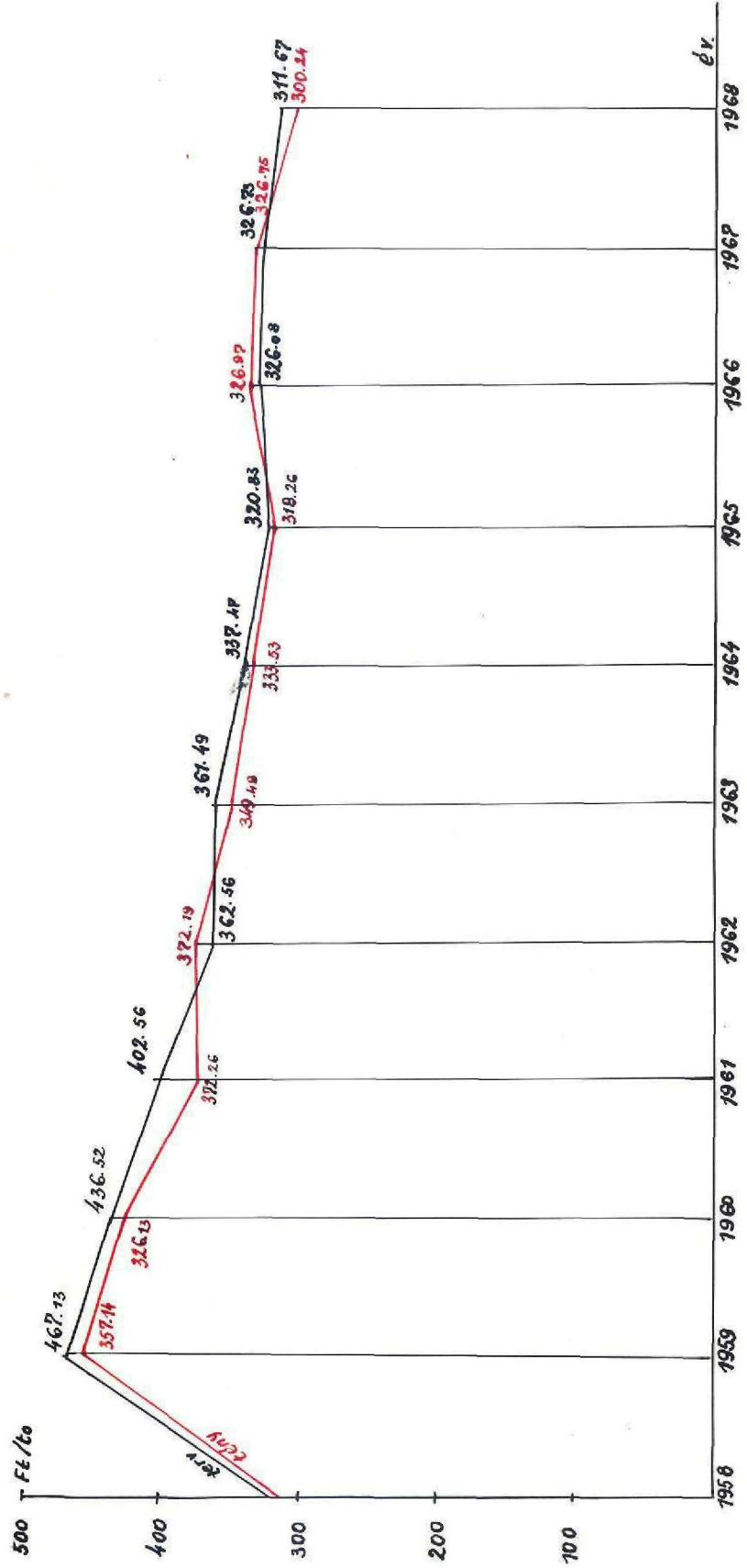
A főbb gazdasági mutatóink alakulását a mellékelt frafikonok ábrázolják. A frafikonokból megállapítható az a nagyarányú fejlődés, melyen 75 év alatt a jelenleg is üzemelő Szabadság-akna keresztül ment. Ezen eredmények elérésében természetesen az 1945. évi felszabadulás adta a legintenzívebb lehetőséget.

Királd Szabadság-akna termelési grafikonja

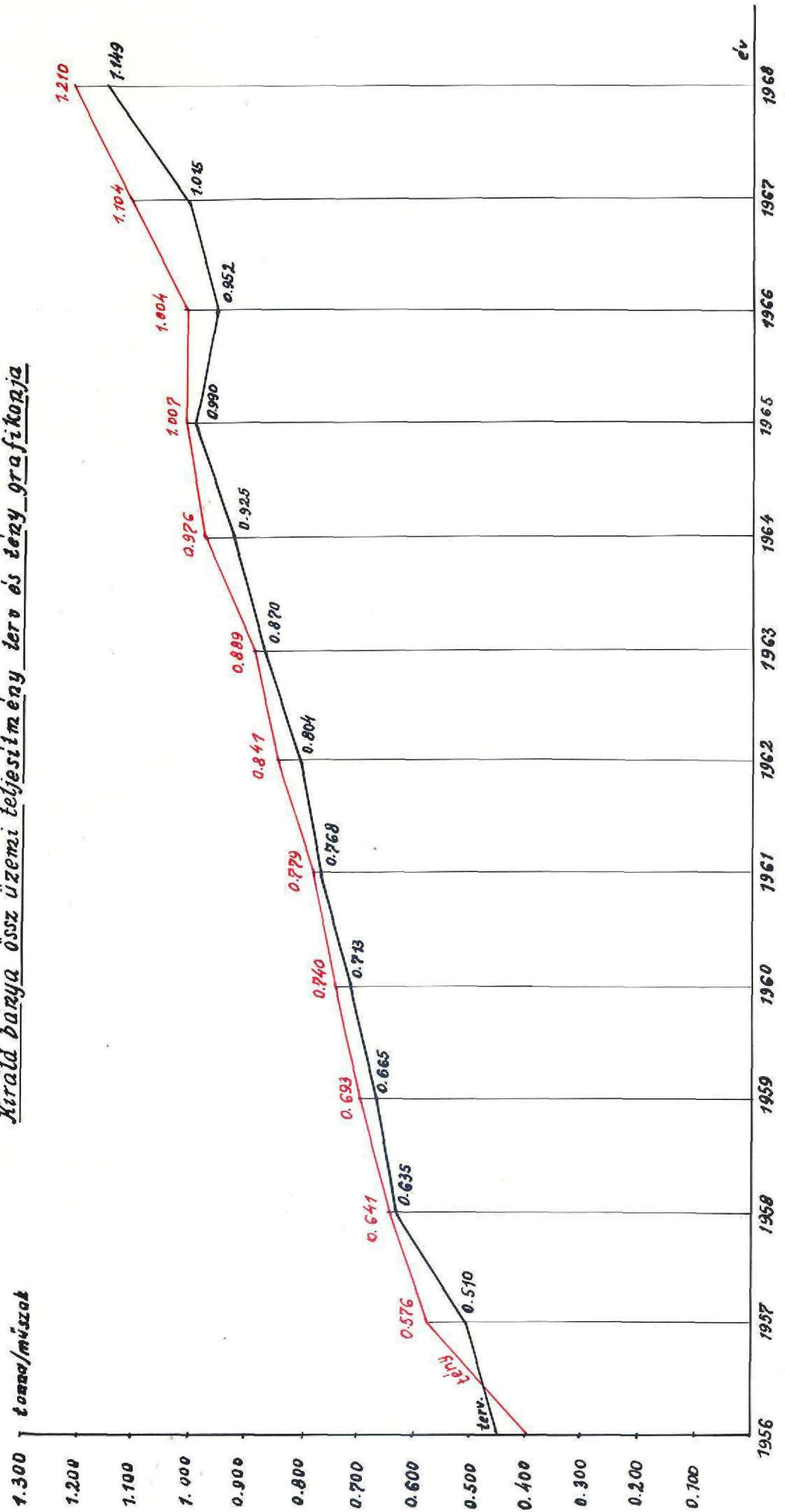
300 ezer tonna

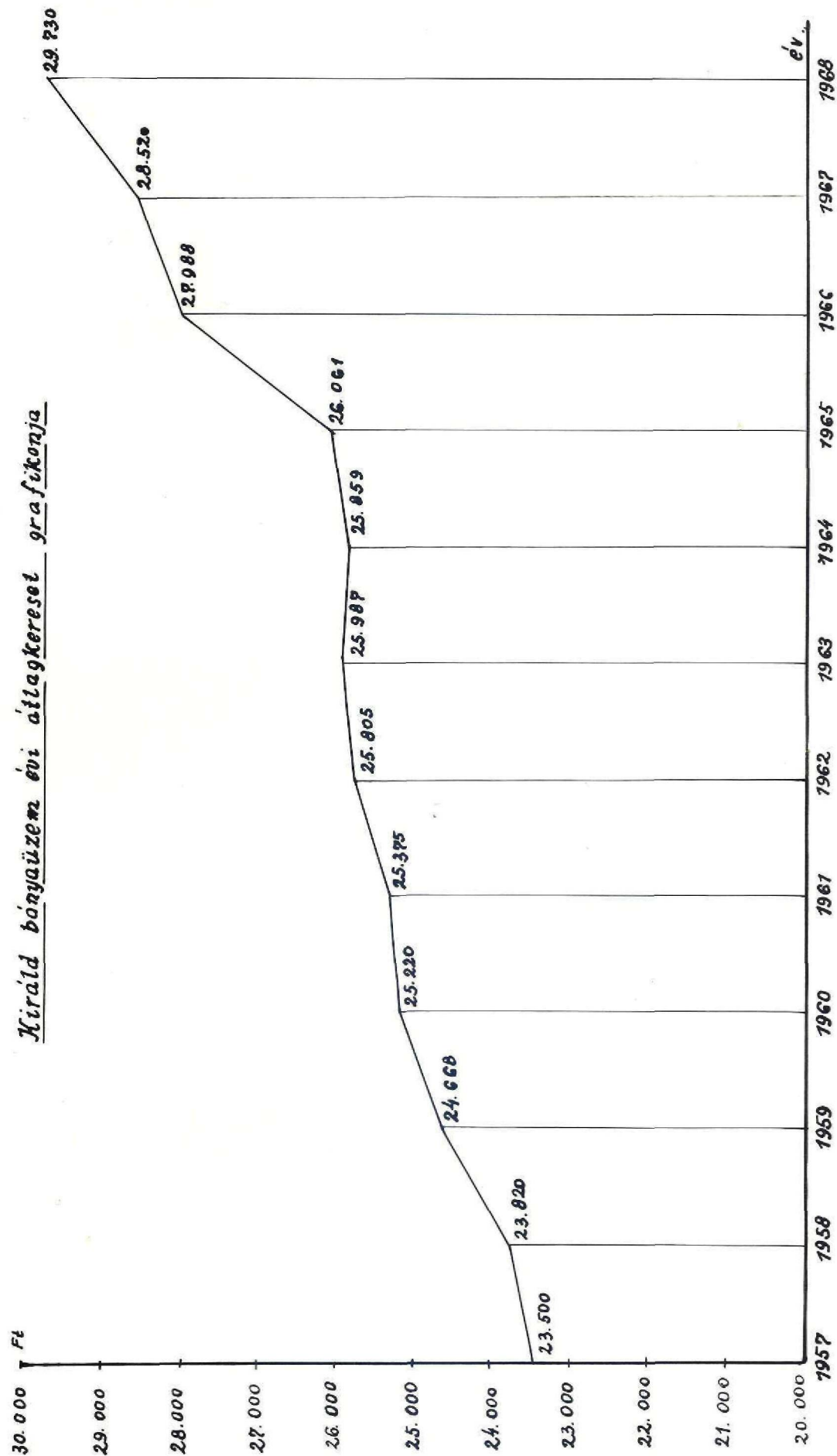
Kirald banya üzemi önköllség alakulása

Királd bányája össz üzemi teljesítmény terv és tény grafikonja

Kirald bányüzem évi átlagkereset grafikonja

A KIRÁLDI Bányászok HARCA A KENYÉRÉRT ÉS JOGOKÉRT

Már a múlt század végén több jel mutatta, hogy a borsodi bányászok egyik forradalmi góca Királdon alakul ki. Mig azonban a század végi bérharcban csak néhány idegen /Horváth/ munkás vett részt, az 1900. március 3.-án kezdődő bérharcban már 200 helybeli - mind vidéken lakó - munkás kapcsolódott be.

A Hurokvölgyi-aknában dolgozó bányászok március 3.-án meggel 6 órakor megtagadták a leszállást mindaddig, amíg a februárra megállapított szakmánybért nem javítják. A bánya vezetője /Kolossy Sándor bányagondnok/ nyomban ott termett, s kiszállt a borsodi MÁK bányák igazgatója /Hönsch Ede/ is. A bánya vezetői alaptalannak tartották a követelést, s nem voltak hajlandók a szakmányon változtatni. Mint ismeretes, a MÁK-nak a századforduló táján sok műszaki problémája volt a Hurokvölgyi-aknával. Hönsch igazgató kijelentette, hogy amennyiben a munkások "tisztességes uton" munkába nem lépnek, "felhagy teljesen az ugysis deficittel járó Hurokvölgyi-bánya aknázásával." A munkások a fenyegetés ellenére sem álltak munkába, hanem "kiki tarisznáját vállára véve", lakóhelyére vonult.

A fősolgabírói jelentés szerint a munkások átlagos műszakbére 3 korona 18 fillér volt ebben az időben. A levonások után /társláda 4 %, zenealap 0,5 %, mécsolaj 32-36 fillér stb./ 2 korona 96 fillért kapott egy munkás. Bár a jelentés azt "igen szép" bérnek tartja, valójában csak az országosan kialakult /nem a bányákra vonatkozhatató / átlagbéreknek /heti 20 K./ felelt meg.

A bánya vezetői a mozgalmat nem tartották veszélyesnek, mert a szomszédos Zsigmond-aknában valamennyi munkás dolgozott, s úgy számítottak, hogy a megmozdulás "két-három nap alatt ... le fog csillapulni". A tőkéseknek a megoldás nem volt sürgős, mivel a gazdasági válság hatása már érezhetővé vált a keresletre. A mozgalom - a fenti körülményeket figyelembe véve - sikertelenül végződött.

A Királdi bérmozgalom sikertelensége ellenére is mind több jel mutatta a munkásmozgalom felélénkülését Ózd környékén.

Ózdot is "elérte a napsugár" írta a Népszava 1903-ban új sztrájk bontakozott ki Királdon. 1903. január 3.-án 172 bányász - mind vidékiek - a reggeli leszálláskor nem ment le a bányába: sztrájkba lépett.

A telepen a gazdasági válság idején jelentős mennyiségű szenet tartalékoltak. A megidnuló kereslet hatására azonban a készlet már elfogyott, s a munkások ezt az időt látták alkalmasnak, hogy követelésükkel fellépjenek.

A sztrájk elsősorban nagyobb munkabér kiharcolásáért indult. A Borosdmegyei Lapok tudósítása szerint a sztrájkoló munkások a bér felemelése által "nehéz helyzetüknek javítását" követelték. A lap hiradása szerint a munkások kijelentették: "amíg kérelmüknek a bányaigazgatóság eleget tesz, sztrájkolni fognak, még ha éhen kellene is veszniök".

A sztrájk hírére Zsóry főszolgabíró - 4 csendőr kíséretében - nyomban a helyszínen termett. A telepen azonban teljes nyugalmat talált. A bányászok - amikor követeléseiket előterjesztették - egységesen lakóhelyeikre vonultak. A négy csendőr mégis a telepen maradt a "munkába lépők biztonsága és a közrend fenntartása végett" - , ahogy a hivatalos közlemény megállapította.

Zsóry főszolgabíró - a bánya vezetőivel együtt - azonnal munkához látott. Már a bányatelepről levelet küldött valamennyi érdekelt község bírójának, s azokat felszólította, hogy a sztrájkoló munkásokat hívják össze, és győzzék meg őket a munka felvételéről. A bánya igazgatója ugyanakkor utasítást adott ki, hogy aki január 7.-én 6 óráig nem veszi fel a munkát, elbocsátják az üzemtől.

Az intézkedések eredménytelenek maradtak.

Időközben ^{akcióba} lépett a bányakapitányság képviselője is.

Mint felettes iparhatóság, meghallgatta a sáti bányászok 15 tagu küldöttségének panaszait. Azokat azonban "légből kapott koholmányoknak" és "minden jogos és méltányos alapot nélkülözőknek" minősítette, s elutasította. A bányakapitányság kiküldöttje természetesen a tőkés érdekeket képviselte, s a bányászokat megfenyegetve, a munka felvételére utasította őket.

Mint később oly sokszor, ez esetben is a "társládával szemben fennálló minden igényük elvesztését" és elbocsátást helyeztek kilátásba. A munkások többségének nem volt kitartása, féltek helyzetük kilátástalanságától, és 26 bányász kivételével 14.-én felvették a munkát. A 26 munkásból 7 önként ment el a bányától, míg 19-et leszámoltak.

A sztrájkmozgalom új vonásai 1907.-ben.

A borsodi bányászok mozgalmainak hatását jól mutatja a királdi bányászok eredményes fellépése.

A királdi bányászok augusztus 28.-án /szombaton/ jelentős béremelési követelést terjesztettek a bányagondnokság elé. A bánya vezetői félve a munkabeszüntetéstől - melyet a bányászok követelései elutasítása esetén kilátásba helyeztek - nyomban tárgyalni kezdtek a bányászokkal. A bánya vezetősége nehéz helyzetbe került, mert megrendelésekkel el volt halmozva, ugyanakkor a létszám alacsony volt a bányában, így minden további létszámcsökkenés alapvetően érintette a bányavállalat érdekeit. A bánya vezetősége, kihasználva a vasárnapot, értesítette döntéséről a bányászokat, így munkabeszüntetésre nem került sor. "E bérfel-
emelést kénytelenek voltunk megadni - írta a MÁK igazgatósága - , mert a szomszédos Rimamurányi társulatnak rendkívüli munkáshiánya van, porosz szenethozatott magának és minden eszközzel munkásokat toboroz". Ez esetben a munkáshiányt a királdi munkások ki tudták használni saját helyzetük javítása érdekében.

A megállapodás szerint az elővájásokban 80 fillérről 1 koronára, fejtésben pedig 80 fillérről 90 fillérre emelték a csilleszakmányt. A fejtésben "jutalmi szakmányt" vezettek be.

A királdi bérmozgalom jelentősége abban rejlett, hogy a munkások egészét érintette és első sikeres megmozdulása borsodi bányászoknak.

Az 1910. évi királdi sztrájk.

Az 1909-es év csendesen telt el a megye bányatelepein.

A forradalmi harc visszaesése éreztette hatását a borsodi bányákban is. A munkások helyzetének romlása, a fokozódó drágaság nyomán 1910-ben újabb mozgalmakat látunk.

1910. május 19.-én reggel 6 órától a királdi bánya 210 vidéki munkása lépett sztrájkba.

A bányászok két megbízottjuk útján a következő követelést terjesztették elő.

1. A munkahelyen /bányán/ kívül másutt, különösen szállításnál eltöltött műszakokért 2 K. 40 fillér helyett 3 K. legyen a műszakbér.
2. Csilletörlés ne legyen.
3. A vasárnapi műszakmulasztásért büntetés ne legyen, hétköznapokon pedig engedélyt kapjanak a mulasztásra.
4. Csilleszakmány mindenütt egy korona legyen.
5. A bányafát az aknatorok szintjére szállítsák.
6. Ha a szállítás nagyobb távolságról történik, a szakmány 100 k-ként 10 fillérrel nagyobb legyen.

A követeléseket azért is helyes teljesítésében közölni, mert pontosan rávilágít a bányászok által sérelmesnek tartott helyzetre, továbbá, hogy az 1907-es sztrájk óta milyen újabb követelésekkel álltak elő a bányászok. Az is látszik azonban, hogy e követelések még kizárólag gazdasági jellegűek, ami rávilágít a mozgalom színvonalára. Szervezettsége azonban a korábbi sztrájkokhoz képest fejlődést mutat. A bányagondnok a bányászok követelését a MÁK igazgatósága elé terjesztette, ugyanakkor követelte, hogy a bányászok azonnal álljanak munkába. A munkások azonban "minden rendzavarás nélkül falvaikba távoztak, hogy ott az adandó választ bevárják."

Az igazgatóság május 24.-én válaszolt a követelésekre:

1. A telepítést akként fogadta el, hogy szóbanforgó műszakra a vágár 3 koronát, a segédvágár 2 K 60 fillért kap,
2. a csilletörlést /szolg.szab.41.§/ eltörölni nem lehet, de méltányolják,

3. a vasárnapi műszakra /szolg.szab.szerint/
szükség van, de itt is méltányosságot ígért,
4. miután az akkord-bér alapján 3 csille mű-
szakonkénti termelése mellett mindenki elérhe-
ti az egy koronás csilleszakmányt, azt nem
kell megváltoztatni,
5. a kérdés megoldását megígérték,
6. a távolsági pótlék nem kell, mert a "mű érde-
ke is megoldani a kérdést."

A fenti válaszokat 24-én közölte a gondnok a munkások megbizottaival. Miután azonban a választ valamennyi munkás hallani akarta, május 27-én délelőtt a telepen megjelent munkások előtt a gondnok megismételte az igazgatóság ígéreteit.

A munkásokra tett engedmények kielégítették, és május 27-én este, illetve 28-án reggel valamennyien munkába álltak.

A királdi munkások második fellépése is sikerrel járt.

Ezután a dicsőséges tanácsköztársaság időszakában jelentős fellendülés következett be a bányászok gazdasági harcában. De sajnos ezt hamarosan megtörte a fehér terror, majd teljesen elnyomta a fasizmus időszaka. Így a bányászok helyzete reménytelenné vált, mind addig míg a Dicsőséges Szovjet Csapatok meg nem hozták részükre a felszabadulást, egy pusztító háború árán, melyben a fasizmus végleg vereséget szenvedett.

A "Szocialista munka üzeme" cím elérésének útja.

A felszabadulás után, az újjáépítés időszakában egyre nagyobb odaadással küzdenek a királdi bányászok üzemeik helyreállításáért, melyet siker koronáz, s megindulhat a termelés. 1948-tól nagyarányú munkaverseny fejlődik ki a királdi üzemekben, a Szabadság-akna termelése átmenetileg visszaesik ugyan, de a többi királdi akna pótolja termelését.

Ezen időszakban indult meg ugyanis a II. telep nagyarányú feltárása a lefejtett I. telepi mezők alatt.

1956-ban az ellenforradalomnak sem sikerült megtörni a királdiak lendületét, s a konszolidáció után ujult erővel indulnak harcba a termelés fokozásáért, melynek velejárója a dolgozók életszínvonalának állandó növekedése.

1959-ben Királdon alakul az ország első bányász kommunista munkabrigádja, /mellékelt meghívó másolat alapján/

1959-ben 1 brigád 9 fővel, összüzemi létszám 1035

1964-ben 24 brigád 198 fővel, összüzemi létszám 1096

1967-ben 56 brigád 553 fővel, összüzemi létszám 1075

1969-ben 76 brigád 712 fővel, összüzemi létszám 1054

A Királdi Aknaüzemegység üzemvezetősége, a Magyar Szocialista Munkáspárt üzemi szervezete, szakszervezet és KISZ szervezet mérlegelve az üzem több éven át nyújtott felfelé ívelő fejlődését, az ugrásszerűen növekedő politikai képzettségét, arra az elhatározásra jutott, hogy a megtisztelő "Szocialista Üzem" cím elérésének feltételeit megteremtette. Következésképpen az üzem dolgozóival történ közös elhatározás alapján az 1968. évre versenyvállalási szerződést létesített a "Szocialista Üzem" cím elérésére.

A vállalatok, az objektív akadályokba ütközők kivételével teljesítve lettek, minek folytán vállalatunk gazdasági és politikai vezetőinek döntése alapján üzemünk megkapta a megtisztelő "Szocialista munka üzeme" címet.

Emeli ennek nagyságát, hogy egybeesett a Szabadság-akna 75 éves fennállásának évfordulójával.

A PÁRTSAJTÓ ERŐS FEGYVER A DOLGOZÓK KEZÉBEN

M E G H I V Ó

A "BORSODI BÁNYÁSZ" SZERKESZTŐSÉGE
szeretettel meghivja az elvtársat 1959. évi február
hó 22-én vasárnap d.e. fél 10. órakor
a királdi kulturotthonban tartandó
s a j t ó a n k é t r a.

2.

NAPIREND

1.

A "Borsodi Bányász" felelős szerkesztőjének előadása a
sajtó és az olvasók kapcsolatáról, valamint a kommu-
nista sajtó feladata napjainban.

2.

Az ország első bányász kommunista munkabrigádjának meg-
alakulása.

3.

Felszólalások.

75 ÉV FEJLŐDÉSE KÉPEKBEN

Zsigmond-akna /Szabadság-akna/ az 1900-as években.

Szabadság-akna 1969.

Szabadság-akna 1969.

Szabadság-akna és gépház.

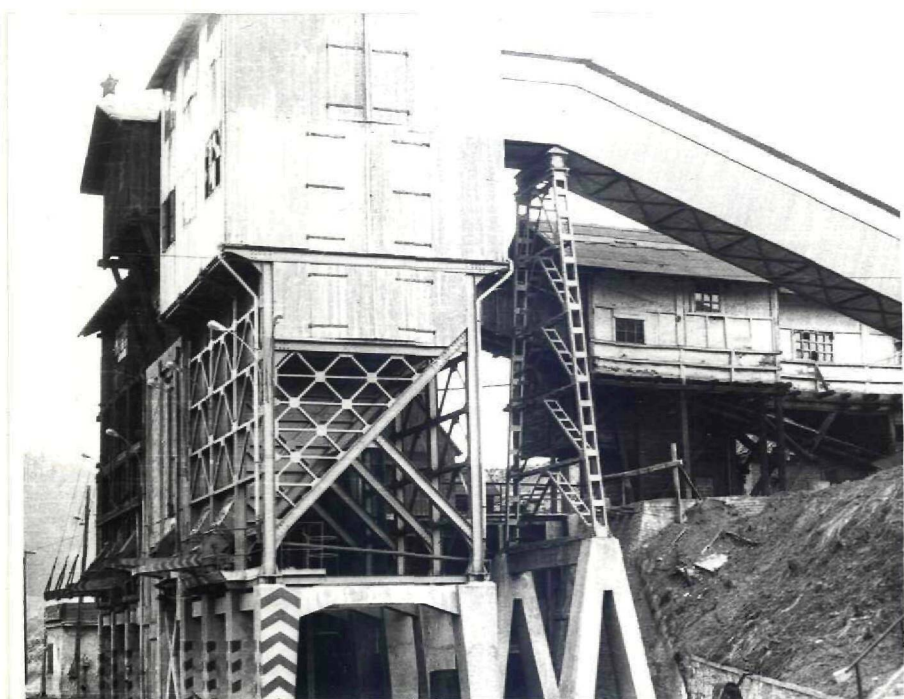

Béke-akna.

Péché Antal tárói szénosztályozó 1940-ben

Péché Antal tárói osztályozó 1969-ben

Munkába érkezés a felszabadulás előtt.

Munkába érkezés napjainkban.

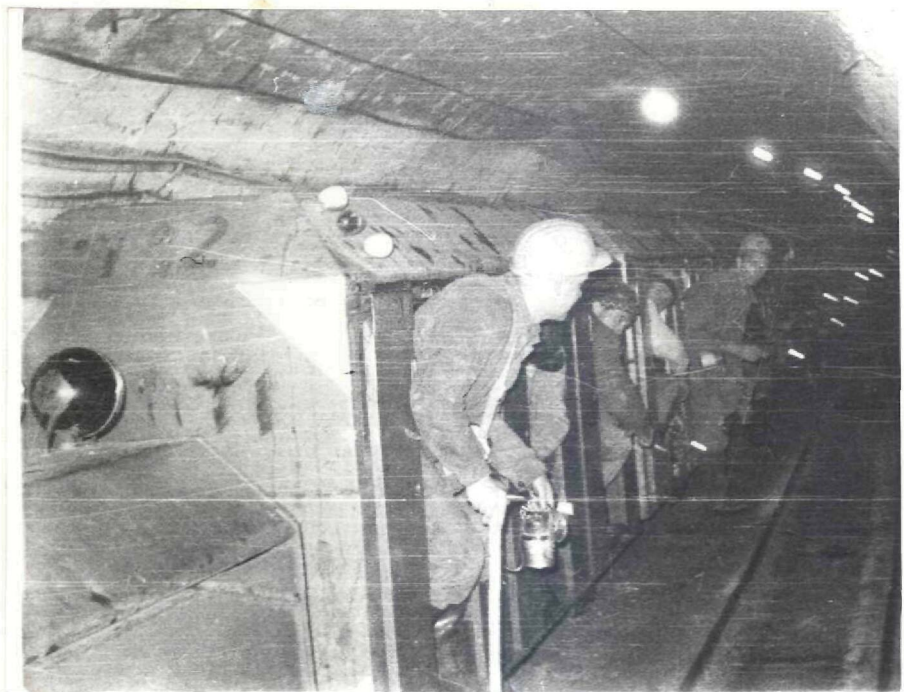
Műszakváltás.

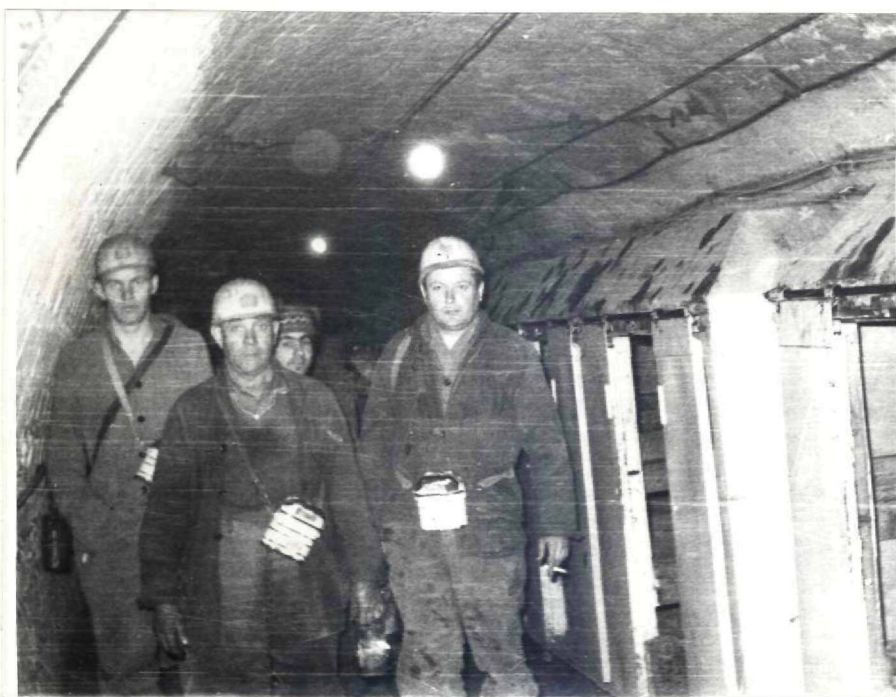
Műszakváltás.

Földalatti személyszállítás 1969.

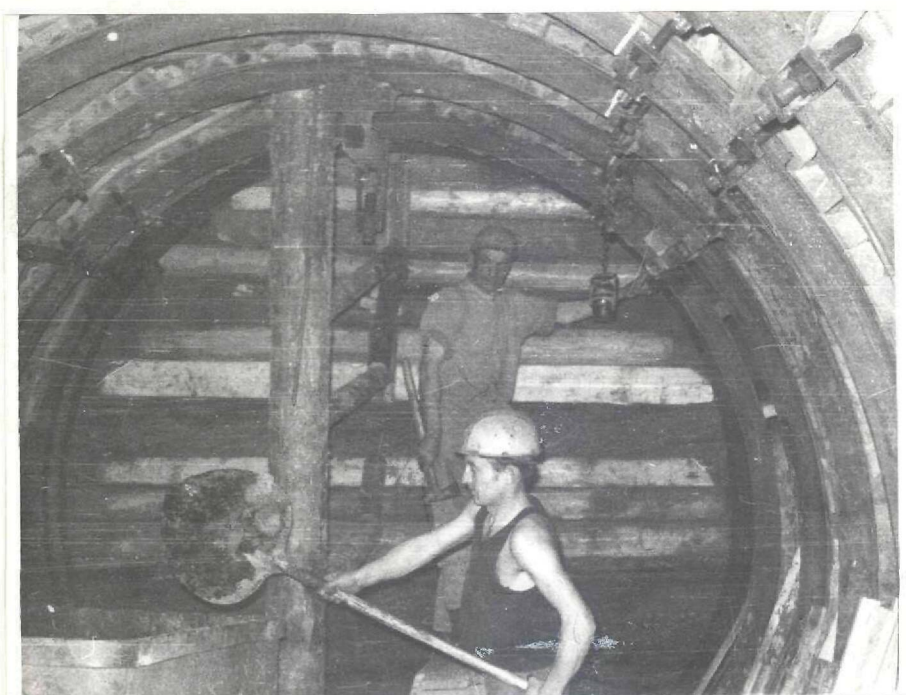
Földalatti személyszállítás 1969.

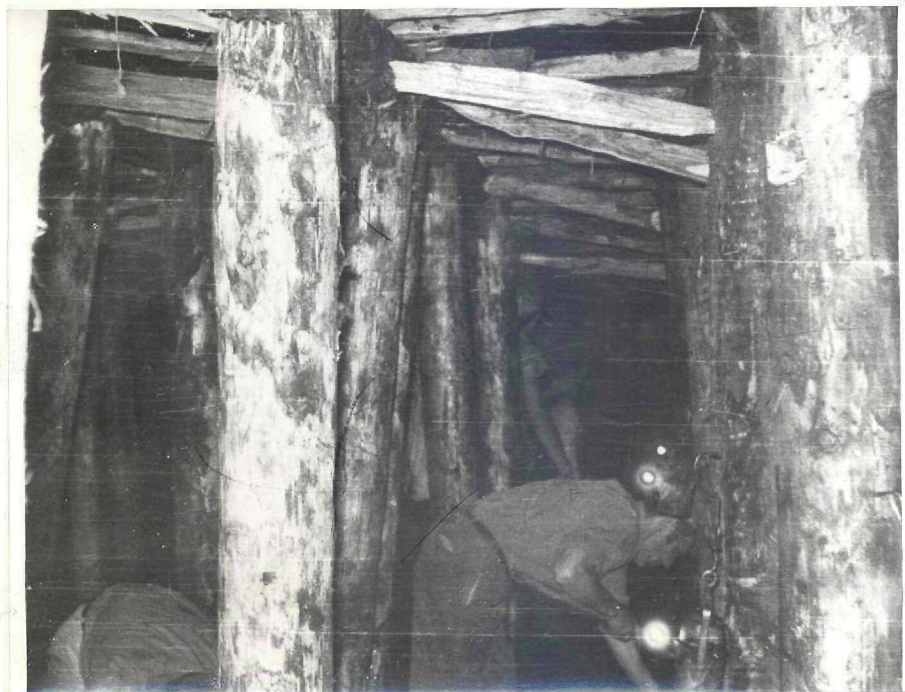
Fával biztosított elővájás.

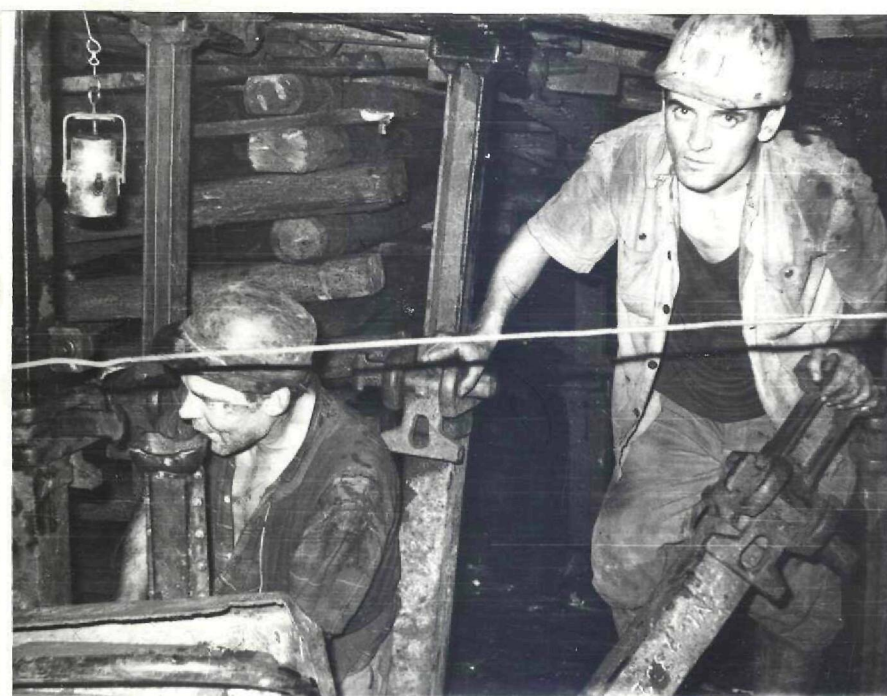
TH gyűrűvel biztosított elővájás

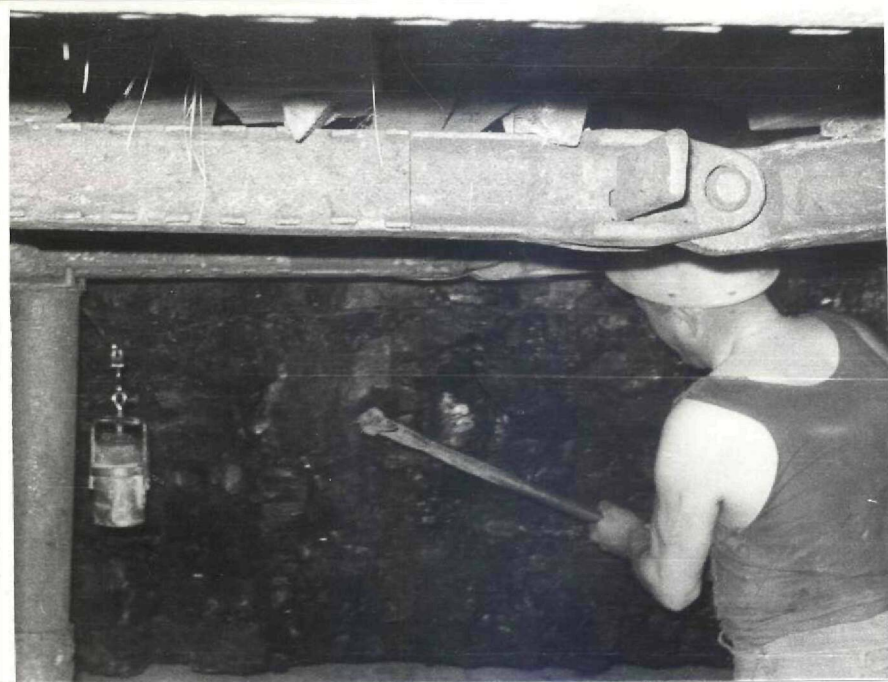
Fával biztosított frontfejtés.

Acéltámmal biztosított frontfejtés.

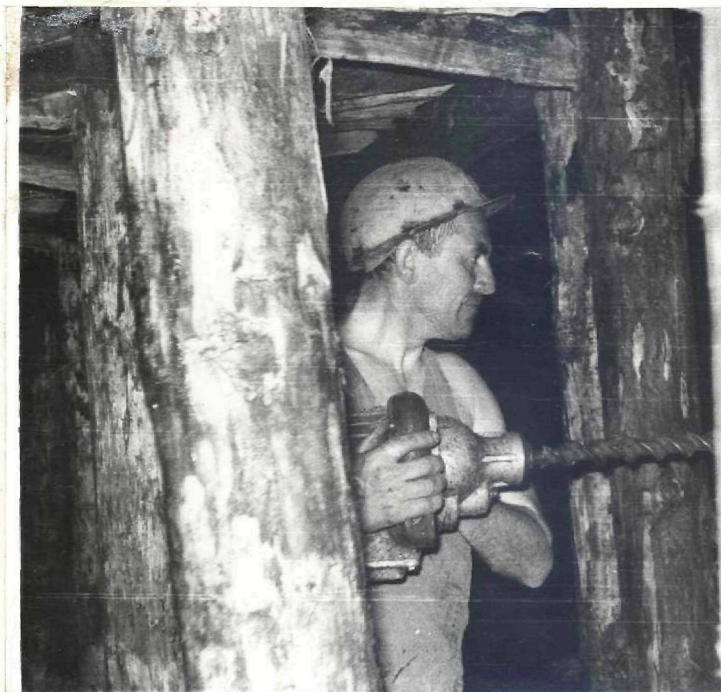
Acéltámmal biztosított I. telepi kamrafejtés.

Acéltámmal biztosított I. telepi kamrafejtés.

Fával biztosított frontfejtés /furás/

Acéltámmal biztosított frontfejtés /előfeszítés/

Földalatti aknaszállító szocialista brigád.

Fejlesztési brigád összejövetele a kulturházban.

Vill.mozdony szerelő szocialista brigád.

"Szocialista munka műhelye" oklevél átadás 1969.

Fronti brigádvezető felszólalása a termelési tanácskozáson.

I.sz. műszaki brigád.

Általános iskola a múltban.

Általános iskola jelenleg.

"Bányász kolónia" az 1900-as években.

Felszabadulás után épített modern bányász lakás
/Petőfi-telep/.

Modern bányász lakás /Béke-telep/.

"Bányász-kolónia" az 1900-as évekből.

Bányász "kulturház" a felszabadulás előtt.

1956-ban átadott modern kulturotthon.

1967-ben társadalmi munkában épült sportöltöző

Felszabadulás után épült modern óvoda.

